

'Internet is een grote vergaarbak. Daar moet je leerlingen niet zomaar in laten zoeken', vinden Wim Borghuis en Dirk van der Veen, docenten van de Hogeschool Utrecht.

De door hen ontwikkelde webquest bevat een concreet stappenplan voor de leerlingen.

Het onderwerp 'De soldaat in de Eerste Wereldoorlog' als praktijkvoorbeeld.

HANS ZIJLSTRA

Meer dan een bord en een krijtje

Webquests als hulpmiddel bij de geschiedenisles

Dirk van der Veen: 'Het voordeel van een webquest is dat de gebruiker zelf aan de slag gaat zonder dat hij in het wilde weg op internet moet surfen. Een educatieve website geeft wel veel informatie maar de bezoeker moet zelf uitzoeken wat hij met die informatie doet. Bij een webquest wordt de gebruiker als het ware aan de hand genomen'.

Wim Borghuis en Dirk van der Veen hebben een ICT-project uitgevoerd, 'De soldaat in de Eerste Wereldoorlog', waarin studenten van de hogeschool leerden om zelf een webquest te maken. De webquests van de studenten zijn

bedoeld voor leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Vanwaar de keuze voor 'De soldaat in de Eerste Wereldoorlog'?

In de eerste plaats om een inhoudelijke reden: de Eerste Wereldoorlog is in veel schoolmethodes onderbelicht. Uit didactisch oogpunt hebben de docenten besloten om de aandacht te richten op het dagelijks leven tijdens de oorlog. Dat spreekt de leerlingen het meeste aan. Geschiedenis gaat over mensen. Leerlingen moeten zichzelf vragen gaan stellen, zoals: zou mij dat ook kunnen overkomen?

Het onderwerp leent zich bovendien goed voor een benadering met ICT-techniek. Op internet is veel informatie beschikbaar over de Eerste Wereldoorlog, in de vorm van artikelen, persoonlijke verhalen en een grote hoeveelheid beeldmateriaal.

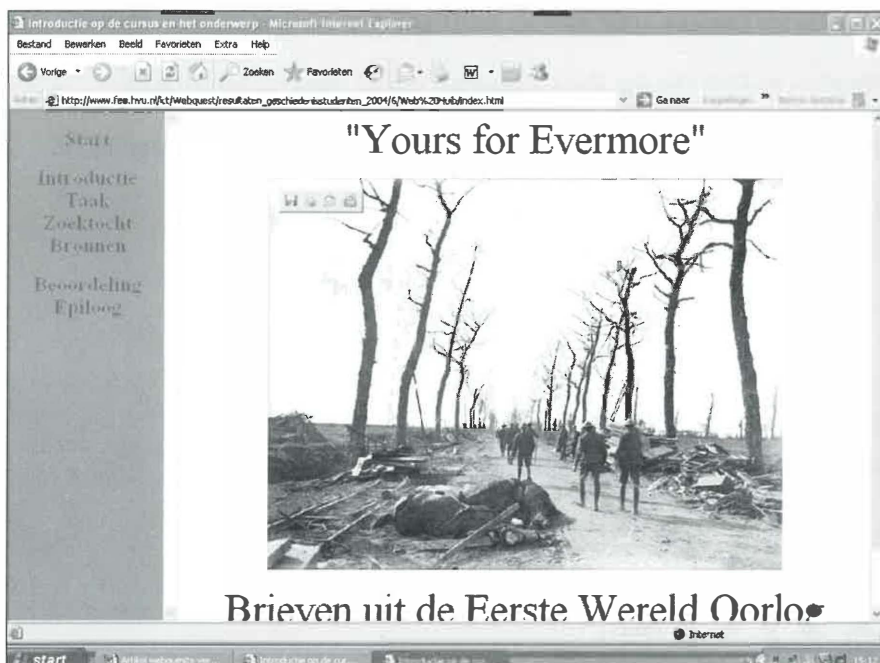
Studenten van Instituut Archimedes hebben een centrale webquest over de Eerste Wereldoorlog gebruikt als basis voor hun eigen webquests met thema's als: leven in de loopgraaf, brieven naar huis en soldatenkunst (poëzie, spotprenten, fotografie).

Voorbeelden

De webquests van de studenten zijn opgebouwd volgens hetzelfde stramien, met steeds een andere invalshoek en een verschillende didactische aanpak. Enkele voorbeelden.

Op de site van Mark Hijmans en Huib Wagenaar, 'Yours for evermore: brieven

HANS ZIJLSTRA IS VERBONDEN AAN DE HOGESCHOOL UTRECHT, ARCHIMEDES LERARENOPLEIDING, VAKGROEP GESCHIEDENIS.

uit de Eerste Wereldoorlog', staan brieven van frontsoldaten centraal. Leerlingen krijgen er zestien voorgeschoteld. De bedoeling is dat ze aan de hand van deze bronnen zelf een brief van het front schrijven. Ze moeten zich dus verplaatsen in de omstandigheden van een soldaat in de loopgravenoorlog. Voordat ze zelf gaan schrijven, analyseren de leerlingen de brieven aan de hand van door de studenten opgestelde vragen. Aan wie schreef de soldaat in kwestie? Over wie schreef hij? Over zijn dode broer bijvoorbeeld, zoals Kurt Lommatsch in zijn brief van 28 oktober 1914 aan zijn ouders in Duitsland: 'Lieve ouders! Lieve zuster! Nu moet ik u de droeve tijding brengen ...'. Of over de toestand in de loopgraven, zoals Gerhart Pastors op 10 april 1915: 'Niet alleen onze muts was nat, maar ook onze haren, niet alleen onze benen, maar ook onze voeten in de laarzen. En zoo moesten wij eens vierentwintig uur achter elkaar het zien uit te houden'.

Studente Sandra de Jong richtte haar aandacht op oorlogspoëzie. Haar webquest is bedoeld voor leerlingen van 2 h/v en bevat opdrachten over de gedichten 'They' en 'Does it Matter' van de Engelsman Siegfried Sassoon. Eerst vertalen ze de gedichten in de Engelse les en vervolgens analyseren ze die. De inhoud van de gedichten is direct genoeg om leerlingen tot een reactie te verleiden. 'Does it matter – losing your legs?' Mensen blijven toch aardig tegen

je doen? 'Does it matter – losing your sight? There's such splendid work for the blind.' 'Do they matter – those dreams from the pit?'

De Jong vraagt de leerlingen naar de bedoeling van de dichter. Wilde hij echt zeggen dat het allemaal niet zo erg was? De leerlingen krijgen vervolgens de opdracht om bijpassende afbeeldingen te zoeken. Op de site zijn er een aantal onder het kopje bronnen samengebracht. Loopgraven, dode soldaten. Welke afbeelding vindt de leerling het beste passen bij de sfeer van het gedicht?

Pien Jongenelen en Nicole van de Weerd maakten een webquest voor het vmbo over ziekte en gezondheidszorg.

Soldaten met bescherming tegen gas: brillen en lappen, gedrenkt in urine.

'Voor vmbo'ers moet je je verhaal zo beeldend mogelijk brengen, met veel plaatjes en niet teveel tekst', vinden de studenten.

Het taalgebruik van deze webquest is aangepast aan het niveau van de leerlingen: korte zinnen, eenvoudige bewoordingen en weinig bijvoeglijke naamwoorden.

De basisopdracht is om afbeeldingen en teksten bij elkaar te zoeken. Teksten en afbeeldingen zijn door de makers geselecteerd en ieder op een aparte plek op de site geplaatst. De leerlingen hoeven dus geen tijd te verliezen met zoeken op internet.

Kun je de leerlingen wel alles laten zien? Ook de gruwelen van de oorlog?

Van de Weerd: 'De plaatjes mogen best realistisch zijn, maar er hoeven geen ledematen door de lucht te vliegen, dat gaat te ver. Het is goed om te laten zien hoe bijvoorbeeld een ziekenzaaltje achter het front eruitzag. Dat kunnen de leerlingen vergelijken met nu. Zo krijgt het verleden raakvlakken met het heden'.

Tekst én plaatjes

Door de webquests leren leerlingen ook hoe ze afbeeldingen moeten interpreteren. Tekst en afbeeldingen op de sites vullen elkaar aan. De huidige leerlingen zijn visueel ingesteld en over plaatjes praat je nu eenmaal gemakkelijker. Je kan vragen stellen als: 'Wat is iemand aan het doen op de foto?' En vervolgens verder praten.

Dirk van der Veen:

'Waarom kregen de soldaten natte voe-

ten in de loopgraven?’ En wat voor oplossingen bedachten ze daarvoor? ‘De soldaten verzorgden elkaars voeten. In hun rugzak zaten behalve etenswaren drie paar schone sokken.’

Op die manier komt het verleden voor de leerlingen tot leven. Spelenderwijs verplaatsen zij zich in de omstandigheden van een frontsoldaat.

Het gezicht van deze soldaat is vreselijk verminkt. De geneeskunde kon daar nog niks aan doen. Op de tweede foto draagt hij een masker om een normale indruk te maken.

Via de links naar websites over de Eerste Wereldoorlog zijn nog veel meer plaatjes te vinden. Een goudmijn voor docenten.

Handig misschien ...

Welke problemen ondervonden de studenten bij de uitwerking? Het zoeken naar informatie in schoolmethodes leverde nog de minste hoofdbrekens op. Het aantal methodes is immers te overzien. Anders ligt het met de literatuur en de informatie op internet. Over de Grote Oorlog zijn niet alleen boekenkasten

volgeschreven, ook het World Wide Web blijkt geduldig. Hoe voorkom je dat je verdwaalt tussen de ontelbare Engelse en Nederlandstalige websites?

Voor de studenten werd dit probleem grotendeels opgelost doordat de docenten een aantal bruikbare sites geselecteerd hadden.

Voor docenten die zich met een nieuw onderwerp gaan bezighouden ligt dit anders. De korte cursus *Zoeken op internet* van Moniek Verhaaren van ROC Midden Brabant kan dan uitkomst bieden. Onderwerpen zijn onder andere: zoeken op gevoel, zoekmachines en zoeken naar afbeeldingen. Hoewel de cursus bedoeld is voor docenten, is de informatie ook goed door leerlingen te gebruiken. In de cursus leert de docent/leerling in duidelijke stappen welke zoekmethodes er zijn. En vooral hoe je kan zoeken zonder het hele World Wide Web over te hoeven surfen. De cursus is te vinden op www.educatie.rocmb.nl.

Ten slotte

De studentes Jongenelen en Van de Weerd hebben nog wat tips voor docenten.

‘Voordat de webquest in de klas gebruikt wordt, is het van belang dat de leerlingen al inhoudelijke informatie over de Eerste Wereldoorlog hebben. Aan de hand van een webquest kunnen ze hun kennis dan verdiepen. Verder moeten inhoud en doel van de webquest van tevoren goed worden uitgelegd. Ook is het verstandig om een collega met ICT-ervaring bij de lessen met webquests te betrekken.

En plaatjes van internet moet je volledig kopiëren. Knippen en plakken is niet genoeg. Laat je ten slotte niet afschrikken door de terminologie. Woorden als *format*, *frontpage* en dergelijke.’

En ICT-specialist Jan Karmiggelt: ‘Je kunt webquests vooral gebruiken bij grotere opdrachten waarbij je informatie uit verschillende bronnen wilt laten halen. Je hebt dan de mogelijkheid om de informatie op gestructureerde wijze aan te bieden. Het resultaat van de webquest is in dat geval een mooi alternatief voor een verslag of een powerpoint presentatie. Maar als de meeste informatie al in het lesboek staat kan je beter voor een ander didactisch hulpmiddel kiezen.’

Websites over de Eerste Wereldoorlog

Het aantal bronnen over de Eerste Wereldoorlog is niet meer te overzien. Dat geldt ook voor internet. Om te voorkomen dat leerlingen verdrinken in de hoeveelheid informatie op internet, hebben de docenten van Instituut Archimedes een aantal aantrekkelijke websites geselecteerd. De sites moesten veel informatie over het dagelijkse leven bevatten, veel beeldmateriaal laten zien en goed toegankelijk zijn, ook voor vmbo-leerlingen. De site www.wereldoorlog14-18.nl bijvoorbeeld, met veel beeldmateriaal, die opent met spelletjes waarmee de kennis van de leerling wordt getest.

De geselecteerde sites zijn te vinden op het basis format voor de webquest (zie www.feo.hvu.nl/ict).

Meer weten over webquests?

www.webkwestie.nl

Leerlingen vaardigheden laten opdoen, is een van de belangrijkste doelstellingen van het project ‘De soldaat in de Eerste Wereldoorlog’.

‘En na de concrete gegevens over het leven in de loopgraaf, kan je met leerlingen veel gemakkelijker over structuren en economie praten’, aldus de initiatiefnemers van de hogeschool, Borghuis en Van der Veen.

De studenten voegen daaraan toe: ‘Geschiedenis heeft de reputatie dat het een saai vak is. Met een webquest kan je de les een stuk aantrekkelijker maken’.

Zelf een webquest maken

Het maken van een webquest is gemakkelijker dan het lijkt. Via de site van Instituut Archimedes kunnen docenten zelf een webquest samenstellen.

Zie <http://www.feo.hvu.nl/ict/> en kies het kopje webquests.

Binnenkort workshops gaan we organiseren voor het maken van webquests. Voor deze workshops is geen speciale ict-deskundigheid vereist. Het is voldoende als de deelnemers goed met Word kunnen omgaan.

Bel voor nadere informatie Wim Borghuis: tel. 030 – 254 73 32. ■